

Ta lendab mesipuu poole...

Muusikaleht

Oktoober
1993
15

Hind 0.50

Urmas Sisaski algatusel luuakse Eesti Astromuusika Ühingu. Pole teada, kas mujal maailmas on midagi sellist olemas.

R. Valgre lõi pärast „surnust ülestõusmist“ ühe oma kõige populaarsema laulu.

Eesti etnomusikoloogid on juba 15 aastat arendanud hõimuliikumist.

Suvisel Läti laulupeol sai tollane kultuuriminister Raimonds Pauls traditsioonilise kingituse,

Lähemalt Läti praegusest muusikaelust lk. 6—7

Wilfrid Mellers

Wagneri fenomen

Olen viimasel kuul saanud muusikaelamuse, mis ületab muusika enda: olen lugenud paksu köidet Wagneri kirju ning vahemänguna kuulanud taas tema muusikat. Wagneri juhtumus on Elu ja Kunst segatud eriti viljakalt; söakamalt kui ükskõik kes tema eelkäijaist loob ta mütoloogia, mis otseselt ilmutab tema ning meie seisundi hiilgust ja viletsust. Tema looming on ikka veel ohtlik, sest tungib hirmsasti hinge; juhul, kui selle stiil lähtub mütoloogiast, on tõik, et see mütoloogia peegeldab otseselt Wagneri sisimas toimuvat, peletavalt naturalistlik. Eal ei suutnuks Wagner nii hästi hoomata oma inimloomuse taarnaid ning tippe, saamata jälile jumalale enda sees.

Seegi, et oleme praegu nii teadlikud psüühika toiminguid ja Wagnerist endast parema varustusega, mõistmaks ta kavatsusi, tuleneb asjaolust, et ta ise elas läbi ning aitas kujundada revolutsioone, mida seondame Freudi, Jungi ning Marxi nimedega; veel kunagi pole kunstnik rohkem paistnud kui „punkt, milles mõistuse kasv ennast esitab.“ Isegi kui saame aimu sellest ruumist, millesse Wagneri fenomen meid on kandnud, jääme kannatama ühe ürjatu halvemuse all; tunne kõik liiga hästi närust korruptsiooni, oleme kaotanud

teadmise jumalikust kangelasmeelest, Wagner võib alustada „Ring’i“ (der Ring — sõrmus, siin „Nibelungide sõrmus“. — Toim.) teadvuse sünniga loomevetest, võib maalida erinevaid, kuid siiski sarnaseid kääbuseid, hiide, sangareid, vaime ning haldjaprintsesse, panna nad sõdima oma ja meie meeltes ning lõpetada psüühika surmaga, mis on samas uue kosmose sünd. Pinteri omaenda tummusse aheldatud ebakangelane, Becketti antikangelane, kes roomab tagasi ürgsesse kesta, on sobivad järglased Wotan-Alberichi või Siegfried-Hageni vastandusile; vaevalt suudavad nad aga äratada Wagneri muusikat. Mida tühisemaks muutume, seda enam kütkestab meid Wagneri suurus, mis on tõtt-õelda vaid tema enda tühisuse pöördväärtus. See jumalanäoline, uhkusest tulvil mees tundis kõiki inimlikke nõrkusi.

Mõistame kogu juttu paremini, kui käime läbi need „Valitud kirjad“... Võib näida, et keha- ning vaimujõult oli Wagner niiselt üliinimene. Nimetatud valik hõlmab tuhat lehekülge; „kogutud“ kirjad nõuaksid mitte vähem kui kolmkümmend kopsakat köidet — olgu sealt välja arvatud kirjad — vististi sama palju kirju, millel pole õnnestunud

(Järg 8 lk-l)

Meenutuskild ühest loomeperioodist

Velikije Luki Wehrmachi garnison eesotsas Saaremaa paruni von Sassiga alistus Eesti Korpusele 16. jaanuaril 1943 kell 15.30. Pärast juhtkonna hoole- tusest tekkinud mõttetuid inimkaotusi suunati Eesti poisid puhkusele — isikkoosseisu ja lahingvarustust täien- dama Toropetsi linna lähistele.

Siin, rindest 5 km eemal, asus diviisi leivatööstus, kuhu olid üle viidud 917. laskurpolgu ansambli „väärtslik“ polit- ruk Ernst Johanson ja väärtslik akor- dionist Raimond Valgre. Vesselkovo — tavapärase vene ridaküla teises otsas, umbes 3 km kaugusel, paiknes 267. med- sanpataljon. Ansambli liikmed toodi nüüd kokku nii leivaküpsetamiselt kui sanitaritöölt naaberkülla ja kinosse staabi komandandirühma mahajäetud lahingurelvi ja sõjamoona kokku tassi- ma.

Hommikupoolikul sumati nn. trofee- dejahil kevadises lume- ja porisupis. Pealelõunal tehti orkestriproovi või käidi laulu- ja pillilugudega väeosades sõdurite meeleolu tõstmas, laupäeval suuremas küünis või külähütis (tuli ette, et isegi kirikus) tantsulugusid löömas.

Varem Uuralis, kui R. Valgre oli pärast näguripäevi karmkülmal metsa- tööll Arhangelski oblasti Kotlase töö- pataljonis saabunud 8. märtsil 1942 Tšebarkuli väekoondise suvelaagrisse peaaegu teise ilma minejana, tekkis tal südamluk-romantiline, tema iseloo- mule vastav platooniline tutvus endast 11 aastat noorema 18-aastase medõe Lidia Kurega. Viimane ravitses koos südamesõbranna Aino Tarnastega hool- salt kollatõbe ja düstroofiat põdevat apaatset patsienti, upitades ta mõne nädala jooksul nii psüühiliselt kui ka füüsiliselt jalule.

Sealt suunati R. Valgre 917. laskur- polgu ansambelisse, kuhu oli kokku kogutud 16 endist elukutselist muusikut — Jüri Variste, Edgar Arro, Roland Laasmäe, Valdur Noorlaid, Eino Avarsoo, Lembit Lattik, Mihkel Saia, Voldemar Valge, Jakob Voorema jt.

Sõprus nägusa, sõstrasilmse, hapra kehaehitusega, väheldast kasvu tragi neiuga arenes akordionist Valgrel tollal üsna vahetuks. Ja süvenes — eriti lau- päeviti korraldaval tel tantsuõhtutel, kui uljad ohvitserid, mõned isegi valgetes sõrmkinnastes, toleaege lööpaabitsa kohaselt agaralt „kummutit lükkasid“. Lidia istus iga kord akordionisti kõrval ja ümises tuttavaid lauluviise valjult kaasa.

Nüüd, veebruaris 1943 Toropetsi all, kohtusid sõbrad taas pärast peaaegu neljakuulist lahusolekut.

Lidia oli hiljuti läbi põdenud tähnilise soetõve ning ära püganud juuste asemele oli tal kasvanud šataänlokkides asepäe, mis lisas mundris näitsikule veelgi sarmikust. See inspireeris austajat kirjutama foksi „Käharpeake“ kindlale adressaadile. Autor ise, pikk, veidi kühmus hallis sõdurisinelis jefreitor, vantsis, kitarr kaenas, peaaegu igal õhtul hämarikus läbi lumehangede mõ- neks tunniks tohterdajate juurde muusi- ka ja lauluga nende tuju tõstma. Viimane tegevus polnud adekvaatne sel- le sõna tavalisele mõistele, sest, vaata- mata laulutundides käimisele Tallinnas, oli Valgre meelisnumbriks pigem kitarr või akordioni saatel mahesonoorse baritoniga retsitatiivsel vestlemine rütmist veidi maha jäädes (crooning à la Bing Crosby) kui laulmine. Ta esitas oma loomingu ennesõjaaegse etapi laule inglise või eesti keeles: „Ma loodan, et saan sellest üle“ (1935), „Bluebird“ — „Sinilind“ (1938), „Snowflakes“ — „Õige valik“ (1940), „A Little Story in

◆ 917. polgu ansambel Velikije Luki all 1943. aasta aprillis. Esireas vasakult Aleksander Tiidus, Ernst Johanson, Raimond Valgre (akordioniga), Valdur Noorlaid, Boris Jaksi. Tagareas Roland Laasmäe, Rudolf Jürna, Ernst Serg, Heino Neem, Jakob Voorema. Foto autori arhiivist

the Music“ — „Muinaslugu muusikas“ (1939), aga ka muid moodsaid lööklaule. Siiani on tema teise, sõjaaegse loome- perioodi, lauludest teada vaid keskpära- ne „Tšebarkuli laager“ (ka „Fifi“) ja „Käharpeake“. Kahjuks on viimastest säilinud vaid mälestus ja pealkiri.

Trofeekomandos polnud ansamblisti- de igapäevane üksluine elukorraldus kiita. Viibiti ju kähkuehitatud muld- onnides tihedalt koos, päev läbi suitseva tattina väreavas valguses ning plekk- püstvaatahju (nn. „buržuika“) lämmata- vas soojuses.

Raimond Valgre, raske kehalise töö tegemise põlgaja, nurus endale välja soodustuse — jääda mõnel hommikul koju tingimusele, et ta orkestreerib uue esinemispala või, veel parem, loob hoopis originaallaulu.

Säärastes antisanitaarsetes tingi- mustes hakkasid signema „sisevaenla- sed“ — parasiidid, riidetäid. Need „koduloomakesed“ on eriti ohtlikud tähnilise soetõve edasikandjatena. Polgus anti käsk: kõik karvad peast ja kehalt raseerida.

R. Valgre lõi kohe päevakohase vemmvalvärsi ja viisi:

„Otsisin täid, ei leidnud ma neid, kuid siis tuli velsker Seeberg ja leidis nad,

ja juuksed mul peast on läin'd.

Nüüd olen kurb,

üksinda istun ma kartsas,

tühi tunne mul vatsas,

elu on halb ja saatus on karm, sest et,

otsisin täid... (kordub)

Pillimeestel jäid küll juuksed pähe, kuid ega pisiloomakesed sellest läinud mõistlikumaks.

Ühel märtsikuu lõupäeval tõusis R. Valgrel palavik üle 40°, tekkis äge peavalu. Kohe suunati nakkushaige Rai — nagu teda omavahel hüüti — isolaatorisse, sealt transporditi ta reega 30 km kaugusele välihospidali, mõni päev hiljem edasi 200 km eemal Seligeri järve kaldal asuvasse Ostaškovo kooli- majja, mis oli kohandatud rindeäärseks nakkushaiglaks. 10 päeva sonis R. Valgre meelemärkuseta ja vaakus elu- surma piiril. Elutahe aga oli seekord tugevam, haigus pöördus, temperatuur langes aeglaselt kuu jooksul. Ainult juuksed pealael olid muutunud tundu- valt hõredamaks, sest nende pügamisega hilineti. Rai voodinaaber, ka eesti poiss, lahkus aga esimese 10 päeva lõpul nirvaanasse.

Saatuse iroonia tõttu läksid naabri ja R. Valgre haiguslood eksikombel vaha- tuse ning ametlik surmateade R. Valgre kohta jõudis polku. Kõigil muusikalem- belistel kaaspolklastel, eriti ansambli- liikmeil, oli lein suur varalahkunud hea pillimehe ja mõnusa semu kaotuse üle. Tema asemel hakkas ansambelis akordioni mängima polgu meeskoo- ri juht Roland Laasmäe, hilisem Tartu meeskoo- ri „Gaudemus“ peadirigent.

Paar nädalat hiljem saabus staapi üllatav teade Ostaškovost: tulge tervekssaanud jefreitor Valgrele järele. Kaks meest ansamblist — politruk- viuldaja E. Johanson ja ansambli vanemklarinetist Valdur Noorlaid — organiseerisid retkeks kiiresti veoauto „Kassi Ai-Ai“ (Gaz AA). Haiglasse jõuti, arvestades kevadist teedelagunemist aprillis ruttu — kahe päevaga. Tagasi- matk venis mitme nädala pikkuseks, sest igas väeosas, kust mööduti, tuli anda eksprompt kontsert ja tantsuõhtu (ära- toojatel olid pillid ettenägelikult kaasas) söögi, bensiini ja öömaja eest.

1943. aasta algul jõuti kodupolku Rjapkinos. R. Valgre haaras jälle kitarr kaenlasse ja sammus naaberkülla oma „Käharpeakest“ üle vaatama.

Porisel teel tuli talle vastu medsan- pataljoni vanemvelsker Heino Mikkin (hilisem spordikommentaator).

H. Mikkin jäi juba eemal hämmastu- sest soolasambana seisma.

„Mis sa vahid mind kui uut aiavära- vat?“

„Sa oled ju surnud!“

„Umbrohi ei kao.“

„Kuhu ruttad?“

„Oma Käharpeakest külastama.“

„Soovitan mitte minna. Ta abiellus nädal tagasi.“

„Kuidas nii, ta lubas ju... mind oodata.“

Sügavalt lööduna vaikis Rai tükk aega, pöördus siis aeglaselt ümber ja lonkis, pea norus, oma ansambli asu- kohta tagasi.

Mitu päeva sünges ja tusases meele- olus olles ei lävinud Valgre kellegagi, vaid kirjutas kummargil laua kohal pomisedes ja vahetevahel akordioni sõrmitsedes midagi noodipaberile.

Nii sündis solvatud armuvalus üks tema lüürilisemaid šedöövreid „Ei suut- nud oodata sa mind...“

Hiljem tõlkis ta selle inglise keelde: „You did not care to wait for me...“

Eino Avarsoo

Mõiste „muusika“ sisaldab endas paljusid eriilmelisi suundi ja stiile: sümfoonilise, kammer-, džäss-, rock-, kantri- jne. muusika kõrval ka rahvamuusika. Rahvamuusikateadust nimetatakse *etnomusikoloogiks*. Seda tuntakse aga tavaliselt vähem kui rahvamuusikat ennast. Seoses väikese tööjuubeliga peatuksime eesti etnomusikoloogial pikemalt.

Kes me oleme?

1978. aasta oktoobrikuus moodustati Keele ja Kirjanduse Instituudi juurde teine folklooriga, sedapuhku muusikalise folklooriga, tegelev üksus — rahvamuusikasektor. Selle juhatajaks sai juba tollal folkloristide ja etnomusikoloogide seas maineka uurijana ning paljude väljaannete autorina tuntud **Ingrid Rüütel**. Tema kujundas ja suunas tekkinud noortekollektiivi enesetäiendamist ning teaduslikku tegevust. Algkoosseisu kuulus Tallinna Konservatooriumi (Vaike Sarv), Tartu Ülikooli (Anu Vissel), Tartu Muusikakooli (Edna Tuvi, Sirje Kurg) kasvandikke, aga ka vanema traditsiooni tundjaid (Öie Sarv). Aastate jooksul on kolleegid tulnud ja läinud (Anne Allpere, Kristjan Torop, Heikki Silvet, Marina Tamme, Kristina Tani jpt.). Kunagisest algkoosseisust on praeguseks lahkunud ainult S. Kurg. Uut täiendust on tulnud peamiselt ülikoolist (Triinu Ojamaa, Taive Särg, Ants Johanson).

Millega tegeleme?

Kohe algul võeti eesmärgiks mitte ainult eesti rahvamuusika uurimine ja publitseerimine, vaid ka teiste soome-ugri rahvaste rahvamuusika-alase tegevuse organiseerimine. Mõlemat suunda on üsna jõudsalt oma võimaluste piires ka arendatud.

I Konverentsid

Juba kaks aastat enne sektori asutamist oli teoks saanud esimene soome-ugri rahvamuusika konverents. Nüüd muutusid need regulaarseteks, toimudes pikka aega kolmeaastase intervalliga. Korraldajateks olid KKI ja Heliloojate Liit, teadusliku organiseerimistöe põhiraskust kandis I. Rüütel. Osalesid kõigi soome-ugri ja nende lähemate naaberahvaste rahvamuusikauurijad. Vahetati kogemusi, võeti üksteisest eeskujut, tutvuti kaasaegsete meetoditega. Kui tavaliselt liitusid hõimurahvaste esinejate balti kolleegid, siis viimasil, 1989. a. üritusel kohtuti ka Lääne-Euroopa rahvamuusika-uurijatega.

Ühiselt arutati läbi mitmed aspektid, teemavaldkonnad: soome-ugri rahvamuusika arhailised vormid ja nende osa nüüdiskultuuris (1979); sünkretismi probleemid (1982); muusika soome-ugrilaste pulmades (1986); rahvamuusika tänapäeval (1989). Nendel konverentsidel oli väga suur mõju. Sisuliselt oli siin tegemist meie iseseisvusajal alanud hõimuliikumise jätkamisega rahvamuusika valdkonnas. Ei kontakteerunud mitte ainult teadlased, vaid ka folkloorikandjad, kes olid sõitnud esinema konverentsi raames peetavatele autentse rahvamuusika kontsertidele. Nendel üritustel väärtustus ehtne rahvakultuur, kohta ei olnud aga sovjetlikul pseudofolklooril. Kohale sõitnud vana traditsiooni tundjaid püüti võimalikult palju lindistada.

Kogutud väärtuslik materjal pandi hoivale Kirjandusmuuseumi rahvaluulearhiivi, seda ka hääbuvate kultuuride osas. Põhitaotlus oli aga säilitada unikaalset ainet ajani, kui vastava väikerahva seast sirguvad oma

teadlased, kuni seal jõutakse arhiivide loomiseni. Paljudel rahvastel puuduvad need senimaani, mõned on neid rajanud või rajamas.

On toimunud oluline nihe ka osavõtjaskonnas. Kui esimestel konverentsidel andsid paljuski tooni uurijad, kes ise ei olnud selle rahva enese seast pärit, siis aastate jooksul on kasvanud kompetentne rahvuslik kaader (mordva, mari, udmurdi). Tänavuste hõimupäevade raames toimub 15.—17. oktoobril Tallinnas teaduslik seminar „Autentne folkloor tänapäeva folklooriliikumises“. Tahaks loota, et ka edaspidi oleks võimalusi nende ürituste jätkamiseks. Meie head sõbrad ja kolleegid ootavad seda meilt.

II Väljaanded

Käesolevas kirjutises ei jõua käsitleda kõiki rahvamuusikute ettevõtmisi (rahvamuusika kogumine, tänapäeva rahvakultuuri jälgimine, osavõtt folklooriliikumisest jpm.). Peatuksin pikemalt vaid ühel olulisel lõigul: meie väljaandeseerial (lisaks konverentside teesidele ja artiklikogumikele). Esimene publikatsioon seerias „*Ars musicae popularis*“ (AMP), ilmus 1980. a. Tänaseks on trükivalgust näinud 11 erinevat trükist. AMP on rahvamuusikaväljaannete teaduslik seeria, milles avaldatakse nii vokaalkui instrumentaalmuusika materjale ning etnomusikoloogilisi uurimusi. AMP ei ole vokaalmuusika osas paralleelne publikatsioon meie rahvalaulude suurväljaandele „Vana Kannel“ (VK), sest AMP lähtub viisist, mitte sõnalisest tekstist. Kui VK köited on komplekteeritud topograafilisel printsübil (kihelkonniti), siis AMP puhul on enamasti lähtunud kindlast liigist. Seejuures on AMP seerias avaldamiseks valitud eeskätt spetsiifiliste, rahvalaulu piirimaile jäävate liikide materjal, mis tavapärasest rahvalauluväljaandest välja jääksid (itkid, muinasjutulaulud, huiked, kutsungid, hällilaulud jms.).

I. I. Rüütli uus viisitüpoloogia

Seeria esimeseks väljaandeks sai I. Rüütli „Mustjala regiviiside tüpoloogia“ (1980). See oli oluline etapp tänaseni ainulaadse viisitüpoloogia väljatöötamisel. Meenutagem, et esimeseks sellealaseks tööks oli sama autori artikkel „Vadja rahvamuusika tüpoloogia ja stiilid“, mis ilmus esimeses soome-ugri rahvamuusika kogumikus „Soome-ugri rahvaste muusikapärandist“ (1977).

Maailmas on loodud mitmeid meloodiate klassifikatsioone, mis lähtuvad mingi(te)st formaalse (te)st andme(te)st, näit. viisi heliulatus, helirida jt. Üksnes nende tunnuste alusel viise sorteerides satuksid kokku siiski võrdlemisi erinevad meloodiad. I. Rüütel lähtus meloodia liikumisest kui viisi kõige olulisemast osast. „Mustjala regiviiside tüpoloogias“ esitati uued tüpologiseerimise põhimõtted ning illustreeriti seda ühe Eesti kihelkonna regiviiside baasil. Edaspidi on meetodit täiustatud. Koostöös K. Haugasega on I. Rüütel katsetanud mitmeid erinevaid võimalusi statistiliste meetodite rakendamiseks viisitüüpide määramisel. Sellega käis kaasas eesti rahvaviiside andmebaasi loomine. Niisuguse meetodi abil on läbi uuritud eesti kõige vanem viisikihistus (üherealised viisid) ning võrreldud seda ingeri ja karjala vastava materjaliga.

Meetodit on laiendatud ja kohandatud ka muudele viisistruktuuridele. Selleks on I. Rüütel kaasanud oma õpilasi ja kolleegid.

◆ KKI rahvamuusikasektori juhataja Ingrid Rüütel

(E. Tuvi, A. Vissel — üherealised lühikesed refrääniga viisid, T. Särg — mõningad kaherealiste viiside grupid). Katsetatud on meetodi efektiivsust ka piirkondlikust või žanrilisest materjalivalikust lähtudes (Põhja-Tartumaa töö- ja tavandilaulude viisid — I. Rüütel, karjaselaulude viisid — A. Vissel, ühe lauliku viisid — T. Särg).

2. Itkid

AMP järgmine väljaanne — V. Pino ja V. Sarve „Setu surnuikud“ I—II (1981, 1982) — avas laiema huviliste ringkonna ees ühe eesti folkloori arhailisema liigi — itkude salapärase maailma. 13. sajandil kirjutas Läti Hendrik oma „Liivimaa kroonikas“ eestlaste matmiskombeist jutustades, et „nad pidasid... peiesid rohke halisemise ja jootudega“. „Halisemise“ all mõtles ta itke, millega meie esivanemad saatsid manalatele hukkunud sõjamehi. Paraku see, mida oli võimalik kuulda kroonikul, pole kättesaadav tänapäeva inimesele. Paljude hääbunud nähtuste kohta võib teha üksnes tõenäolisi oletusi, kõrvutades eri rahvaste materjale, jälgides samu ilminguid sugulas- ja naaberahvaste või kaugemates tänapäeva välja jõudnud primitiivsetes kultuurides. Itkid sisaldavad teadlastele väga mitmesugust hinnalist informatsiooni, ulatudes inimese muusikalise mõtlemise, poeetilise teksti formeerimise, aga samuti usundiloo juurteni.

Kuigi itke on pandud kirja paljudelt, seehulgas ka meie hõimurahvastelt, on praegu eestlase jaoks ainsaks aknaks sellesse kaugesse maailma setu itkutraditsioon. Tänu sellele oli meil võimalik välja anda kaks osa setu surnuikte väga täpselt üleskirjutuses. Mujalt Eestist on itk nii ammu kadunud, et folkloristid on suutnud selle jälgi tabada vaid mõningatest, tänaseks samuti käibest kadunud regilauludest.

3. Karjaselaulud

Ka A. Visseli „Eesti karjaselaulud“ I—IV (1982—1992) viib meid arhailise muusika maailma. Siinjuures on karjaselaule käsitletud laiemas, s.o. karjase kogu vokaalmuusika tähenduses: peale karjaste laulude ka nende huiked, hellelused, loitsud, loomade kutsumised ja meelitamised. Seda nii küla- kui talukarjaste osas.

◆ KKI rahvamuusikasektori töötajad 1987. a. Vasakult Oie Sarv, Anne Allpere, Kristjan Torop, Vaike Sarv ja Kristi Salve. Puuduvad S. Kurg, I. Rütütel, E. Tuvi, A. Vissel.

Vaevalt leitud esivanematel ühtegi teist tegevusala, mis hommikust õhtuni oli niivõrd muusikaga täidetud. Sõnaline tekst oli aga tihtipeale napp.

Vältimaks muusikalise materjali kuhjuvat esitust ning selgitamaks muusika ja miljööst, on väljaandes ära toodud ka informantide selgitused, kommentaarid, karjapõlvemälestused. Need ei sisalda sugugi mitte ainult eegelilist tagasiivaadet mõõdunud lapsepõlvele, vaid ka rohkem folkloorset, etnograafilist, dialektoloogilist informatsiooni. Kuna karjasetraditsiooni iseloomustab tugev lokaalne eripära, on väljaannegi koostatud piirkondlikult: I osa — Setu, II — Võru ja Tartumaa, III — Mulgimaa, IV — Põhja- ja Lääne-Eesti.

4. Muinasjutud

Kaugetel aegadel kujutas muinasjutu jutustamine endast tervet etendust (nagu nüüdki hea jutustaja või näitleja puhul). Kasutati mitmesuguseid hääletämbreid erinevate tegelaste iseloomustamiseks, žeste, miimikat, hääliitsusi ja laule. Lauludega muinasjutud on levinud meil peamiselt Setumaal, mujalt on väga üksikud näiteid, nagu saame teada K. Salve ja V. Sarve koostatud väljaandest „Setu lauludega muinasjutud“ (1987). See on hea näide folkloristi ning etnomusikoloogi viljakast koostööst. Kumbki on esitatud materjali kommenteerinud ja analüüsinud oma seisukohast.

5. Töö- ja tavandilaulud

Kahe autori koostatud on ka järgmine väljaanne — K. Salve ja I. Rütüti „Põhja-Tartumaa töö- ja tavandilaulud“ (1989). Selle omapärase piirkonna rahvalauludest leiame jälgi kunagisest kultuurikontaktidest. Sellest on põhjaliku ülevaate andnud K. Salve, I. Rütütil on viisiosa analüüs.

6. Eesti viiul

Enamik grupi liikmeid on pühendunud vokaalse rahvamuusika uurimisele. Pillimuusikast on senini ilmunud kaks tööd. Esimene nendest on Airi Liimetsa „Viulilpalade muusikaline vorm eesti rahvatraditsioonis“. See on senini ainus töö, mille autor ei kuulu rahvamuusikagrupperi. Tegemist on I. Rütüti juhendatud diplomitööga, mida on hiljem täiendatud ja laiendatud. Viulilpalade muusikalist vormi on analüüsitud paradigmaatilisel meetodil. Jälgitakse mikrostruktuureid

kombineerumist järgmiste tasandite struktuurideks. Palade mikro- ja makrostruktuuride põhjal eristusid erineva vanusega muu-

INSTRUMENTAARIUM

YAMAHA diskettklaver (*clavinova*)

Tehnilised imeasjad on inimestele alati andnud põhjust üllatamiseks. Sama juhtub ka huviliseiga, kes esmakordselt seisab Yamaha diskettklaveri ees (margid CVP-35, -45, -55, -65, -75). Nagu kummituse käe läbi liiguvad klahvid, kõlab muusika, ilma et kusagil oleks näha pianisti.

Ja tegelikult ei tulegi muusika „konservit“, vaid teda kutsutakse esile „elava“ printsiibi järgi. Selle teeb võimalikuks akustilise klaveri kombinatsioon kõrgekvaliteedilise vastuvõtu-, säilitus- ja mehaanilise üksusega. Digitaaltehnikaga ajastul tuleb tähele panna,

sikakihistused (vanemad — torupilliiviisid, ja hilisemad — uuemad, 19. saj. II poole levinud tantsulood). Eessõnas leidub ka põhjalik ülevaade viiulist ja viulimuusikast eesti rahvatraditsioonis.*

7. Handi kannel

Unikaalse materjali esitab Heikki Silveti väljaanne „Ob Ugri Instrumental Music I“ (1991). Kogumikust leiame 27 pillilugu, mängituna hantide poolt sealsel kandletaolisel instrumendil „naras jux“. Kommentaarid (lühike esitaja tutvustus, tema pilli kirjeldus, mängutehnika ja loo enda karakteristik) on kirjutatud paralleelselt nii inglise kui vene keeles. On siiralt kahju, et sama väljaande II osa viibib. Kuid loodame, et senini samojeedi rahvamuusikaga tegelnud Triinu Ojamaa H. Silveti poolt poolelijäetud teemat peagi edasi arendab.

8. Uued väljaanded tulekul

Lõpetamisel on mitmed uued väljaanded — V. Sarvel mõrsjaitkudest, T. Särel Karksi regilauludest, T. Ojamaal nganassaani rahvamuusikast. Nendest aga edaspidi, kui värsked „Ars musicae popularis-e“ trükised on juba laual.

* ML-s 13/14 kutsus Igor Tõnuristi tänapäevaseid rahvamuusikuid sellest tööst õppima. — Toim.

Musikhandel, 1990/7

Toimetusel on lisa-, sh. fotomaterjale Yamaha diskettklaverite kohta. Kui lugejad soovivad, võime neid tõlkida ja avaldada.

CVP-75

POOL AASTAT LÄTI MUUSIKAELU

Imants Zemzaris

Tellitud materjali Läti muusikaelust 1993. a. I poolaastal saab „ML“ oma lugejani tuua alles oktoobrikuus, kuna ootamatutel asjaoludel jõudis see toimetusse üle kuu aja pärast kirjapanekut. Osaline eeltutvustus leidub septembrikuus ilmunud intervjuus Paul Mägilt. Edaspidi planeerime selliseid artikleid ka teistest naaberriikidest avaldada regulaarselt.

◆ Dirigent Edgars Račevskis — rahvusvahelise žürii ees toimunud kooride konkursi võitja.

1993. aasta esimest poolt kroonis Läti muusikaelu 21. üldlaulupidu ja 11. tantsupidu 1.—4. juulini. Juba teist korda organiseerisid sellise peo kodu- ja välislätlased üheskoos. Üha sagedamini võib kaasmaalastelt kuulda: ei ole enam mõtet jaguneda „meieks“ ja teieks“, nüüd me ehitame üheskoos Lätimaad. See pidu langes ühte 120 aasta möödumisega I Läti laulupeost (1873), Läti muusika patriarhi Jozeps Vitolši (1863—1948) 130. sünniaastapäevaga ja 75 aasta möödumisega Läti Vabariigi väljakuulutamise, mida tähistame 18. novembril.

Ei õigustanud end skeptilised arvamus, et seekordne pidu saavutab vaevast sellist värvikirevust ja rahva kahe haru kohtumise rõõmu, nagu see oli eelmisel, 20. laulupeol 1990. a. Peoliste traditsiooniline rongkäik mööda Riia peatänavat — Brivibase (Vabaduse) tänavat — oli niisama suurepärase: lauljad ja tantsijad olid leidnud uutes majandustingimustes vahendeid toredate rahvariete õmblemiseks. Meie isetegevus pole ei kvalitatiivselt ega kvantitatiivselt tagasi läinud, mida näitavad ka eelvoorud kõigis Läti regioonides. On tekkinud päris palju noortekollektiive.

Vanu traditsioone taastades ja emigratsiooni kogemusi eeskujuna kasutades kujunes laulupidu laialdaseks kultuuriürituseks. Õigupoolest algas pidu juba 27. juunil, kui Saksamaalt saabus laev Jozeps ja Anni Vitolsi sarkadega nende sängitamiseks kodumulda. Nagu eelmiselgi laulupeol, toimus suur sümfooniakontsert. Osalesid kõik professionaalsed ja muusikakoolide orkestrid, kõik professionaalsed ja parimad taidluskoorid, kõik Läti dirigendid ja solistid. See muusikute ja pealtvaatajate mass kogunes Spordipaleesse, kus riialased on harjunud vaatama hokivõistlusi. Kõlas läti muusika — sümfoonilised poemid ja kontserdid. Oli tunda ka

maailmakultuuri hõngu — esmakordselt kanti Dzintaris ette G. Mahleri 8. sümfoonia (vt. lähemalt intervjuud P. Mägilt eelmises ML-s — Toim.).

Kultuuriprogramm jätkus kammer-, orel-, puhkpilli-, rahvapillija külaliskollektiivide kontsertidega, näitustega, juhtivate draamateatrite etendustega, seminaridega jne. Peamisteks üritusteks olid laulupeo avakontsert, 3 rahvatantsijate esinemist ning lõppkontsert Meža pargi laululaval ja „Daugava“ staadionil. Esinesid kõik koorid, kõik tantsijad, kõik puhkpilli-orkestrid. Juhatas suur plejaad Pea- ja Audirigente — nii kodu- kui välislätlasi.

Suure huviga jälgiti koorikonkursi, mille lõppvoor rahvusvahelise žürii ees kestis ülikooli suures saalis terve päeva. Päevakangelaseks sai Edgars Račevskis, keskmise põlvkonna kogenud ja populaarne dirigent, kelle „Sonore“ ja „Gaudeamus“ said peapremia kammer- ja meeskooride osas. Koorikonkurs oli ka heliloojate konkurs — siin sai selgeks, kui võrd olid otsingud selles žanris õnnestunud.

Ei saa öelda, et ühendkooridel uute lauludega eriti oleks vedanud. Laulupeo programmi oli lülitatud vaid 5 uut laulu. Ei nimetaks neid eriti õnnestunuteks. On omaette küsimus, miks klassikaline repertuaar on jäänud ületamatuks kullafondiks, ja kas praegu üldse sobib sellega konkureerida.

Järgmine laulupidu on kavandatud 5 aasta pärast. Milline see tuleb, seda näitab elu, kujundavad reaalsed protsessid kooriliikumises. Professionaalsed koorid püüavad saavutada „Euroopa standardit“. Noorte- ja kirikukooridel on ka tõsised eesmärgid. Mis saab isetegevusest, kas külakoorigid jäävad alles? Kas kasvab lauluõpetaja osa koolides? Kas tuleb praeguse, osalt ideoloogiliselt tingitud massilisuse asemele diferentseeritus — tugevad

koorid laulavad keerukat repertuaari, ülejäänud võimetekohast?

* * *

Millised olid veel tähtsamad sündmused ja faktid? Läheme kuude kaupa aasta alguse poole tagasi.

Juuni lõpul oli Lõuna-Lätis Bauskas esimene vanamuusika festival „Bauska '93“. Algul paistis, et ettevõtmine oli ajastatud halvasti — otse enne laulupidu. Kuid festivali organiseerijad (Vana Muusika Keskus) jäid rahule — pealtvaatajaid jätkus. Bauska päevades — endiste ja praeguste bauskalaste

kokkutulekus — osalejad külastasid ka kontserte, eriti neid, mis leidsid aset ristirüütli lossi varemetes ja kuulsas Rundale palees. Külalisteks olid sellised *early music*'u trupid, nagu „Camerata“ (Toms), „Banchetto Musicali“ (Leedu), „The Estonian Baroque Soloists“, viiulda- ja John Holloday jt. Rõõmustavalt oli suurenenud kohalike ansamblite arv: „Ludus“, „William Byrd Concert“, „Canto“, „Collegium Musicum Rigaensis“. Ja loomulikult vana instrumendi koopial esinenud võluv klavessinimängija Aina Kalnciema. Festivali lõpul esitasid kohalikud „autentistid“ Rundale palee aias tähtede all ja elava tule valguses ühisel jõul H. Purcelli ooperi „Aeneas ja Dido“.

Lisaks esinesid aasta I poolel Riias Wagneri saalis mitu autentistlikult meelestatud ansambli ja solisti — „Les Arts Florissants“, „Rekonstruktsiya“, Evelin Tubb, Michel Field, Andres Mustonen jt. Huvitav, mida teeb praegu „Hortus Musicus“ — selle moe „vanaisa“?

* * *

Oma tegevuse on katkestanud riikliku kirjastuse „Liesma“ noodiosakond ja noote Lätis enam välja ei anta. Seiskunud on ka kapitalaalsed väljaanded: „Läti rahvalaulu antoloogia“ ja „Laste muusikaentsüklopeedia“. Selles rahvusliku kultuuri arengut ähvardavas raskes olukorras tuli appi Inglise kirjastus „Novello“, asutades Riias oma filiaali „Novello Baltica“. Algatajateks olid inglise muusik Leslie East ning Läti päritolu dirigent ja folklorist Lilija Zobens. Nüüd võib Riias Janis Roze nimelisest raamatukauplusest osta „Novello“ toodangut. Filiaal on sõlminud esimesed pikaajalised lepingud Läti heliloojatega.

* * *

Mai lõpul toimus Läti Heliloojate Liidu erakorraline kongress. Liidu esimeheks valiti helilooja Arturs Maskats. Koos temaga hakkab uutes (esijoones majanduslikes) tingimustes töötama 8-liikmeline juhatus.

Põhja-Illinoisi ja Illinoisi Ülikoolis USA-s täiendas end **elektroonilise ja raalimuusika alal** helilooja Valdis Zilveris. Kasutades Lõuna-Illinoisi Ülikooli poolt Läti Muusikaakadeemiale kingitud raali, annab ta oma kogemusi edasi tulevastele heliloojatele ja -režissööridele.

* * *

Kanadas elava läti päritolu helilooja Talivaldes Keninši (sünd. 1919) nimi on antud ühele Ottava eeslinna tänavale (Keninš Crescent). Tänavaga elava inimese järgi nimetamine on küllalt haruldane nähtus. Suure hulga „puhta muusika“ kõrval on Keninš kirjutanud ka sünnimaateemalisi programmilisi teoseid, viimastena „Colloquens Patriae“ viiulile ja klaverile ning „Sünnimaa auks ja vabaduseks“ orkestrile.

* * *

Kümme aastat tagasi suri Läti suurim sümfoonilise muusikakirjutaja (31 teost) Janis Ivanovs (1906—1983). Tema surma-aastapäeva tähistades peame nentima, et tema muusikat mängitakse väga harva välismaal ja kahjuks isegi Lätis. Seda pole isegi kompetentselt annoteeritud. Nüüd asume tasuma oma võlga klassiku ees. Muuhulgas selgus, et ta kavatses kirjutada ka ooperi. Nagu tema eesti eakaaslase E. Tubina ooperites, oli süžeeks planeeritud armastuse, religiooni, folkloori ja ajaloo kollisioon kodumaa minevikus. Miervaldis Birze libreto „Ave Maria“ kavandit ei kiitnud aga stagnaegne kultuuriministerium heaks ning plaan ei teostunud.

* * *

Teist aastat oli Riias **Bachi akadeemia**. Stuttgardi Bachi Akadeemia professorid tegelesid meistriklassides meie tudengitega ja valmistasid ette Bachi teoste programmi.

In memoriam

Sellest ilmast lahkus väljapaistev Läti ooperidirigent **Richards Glazups** (s. 1926), kelle lemmikautoriks oli Puccini.

Suri eakas klarinetist **Eduards Mednis** (s. 1907). Ta on ka terve plejaadi Läti nüüdsete klarinetistide õpetaja. Tema auks asutati hiljuti Klarinetimängijate Ühing ja ansambel „Klarinetikoor“. Kuna ühingu liikmete hulgas on ka välismaiseid muusikuid, on loota, et tulevikus kuuleme kõiki klarineti liike ja meie klarinetimängijad saavad oma kättesse mitmekülgse noodimaterjali.

Ka helilooja ja proosakirjanik **Margeris Zarinš** (s. 1910) pole enam elavate kirjas. 60.—70-ndatel stagna-aastatel tõi ta läti muusikasse värskeid stilismijooni, oli Stravinski ja Orffi austaja. Loominguliselt innustav oli Zarinš oma kolleegidele Heliloojate Liidu esimehena. 70-ndaist aastaist hakkas ta rohkem noodiridadeta paberit

◆ Beethoveni 7. sümfoonia balletina. Lavastaja Lita Beiris.

täis kirjutama. Temalt ilmus kümneid raamatuid — romaane, jutustusi, esseesid, näidendeid, mälestusi. Jällegi oli ta novaator — sellist paradokside, hüperboolide, stiilide, tegelikkuse ja fantaasia, ajaloo ja väljamõeldiste ekvilibristikast kihisevat kokteili varem võrdlemisi raskepärane läti proosakirjandus peaaegu ei tundnud. Tema teoseid on tõlgitud paljudesse võrkeeltesse.

Viimane teade — traagiliselt hukkus „Latviija“ koori kauaaegne šeff **Imants Cepitis** (s. 1933).

* * *

50-aastaseks sai ooperidirigent **Aleksandrs Vilumanis**. Praegu, kui meie ooper tegutseb maja kapitaalremondi tõttu vaid poole jõuga, on kogenud dirigent leidnud intensiivseks tegutsemiseks koha Sankt-Peterburgis. Muide, ooperiteatri rekonstrueerimise lõpetamine on planeeritud 1995. aastale.

* * *

50-aastaseks sai ka tuntud läti dirigent **Mariss Jansons**. Ta on nüüd Oslo Filharmonia Orkestri ja Peterburi Filharmonia dirigent, aga samuti Londoni Filharmonooniku te peamine külalisdirigent. Kui Jansonsilt küsiti, milline on ta suhe läti muusikaga, vastas ta, et lähematel aastatel see tema programmides ei figureeri — programmi dikteerivad need, kes „tellivad muusika“ ja kontsertide plaanid on juba 3 aasta peale kindlaks määratud. Ometi: kui erinev on suhtumine rahvusliku muusika propageerimisse, kui võrrelda eesti dirigentidega...

* * *

Riia ballett sai 70-aastaseks. Selle sünnimuse puhul lavastati A. Glazunovi „Raimonda“ täismetraazis — ballettmeistriks endine riialane Jevgenis Canga. Huvitavaid töötab praegune peaballettmeister Lita Beiris. Tema lavastatud Beethoveni 7. sümfoonia domineerib „puhta plastilisuse ja tantsu“ stiilia. Balletitrupi repertuaaris on ka A. Schönbergi „Kir-

gastunud öö“ (ballettmeister Juris Kapralis). Mai Murdmaa Eestist lavastas C. Orffi „Catulli Carmina“. Oluline uudsus on viimasel ajal Andris Freibergi andekas lavakujundus, mis on uuendanud Riia ooperiteatri esteetikat.

* * *

Rahvuslikku sümfooniaorkestrit juhivad edukalt endiselt Paul Mägi. Pärast kahte suvist turneed Lääne-Euroopas esineb see orkester oktoobris rahvusliku programmiga suurel festivalil „Euromusicali“ Münchenis.

* * *

Pärast seda kui Tovi Lifšits läks Läti Filharmonia Kammerorkestri dirigendi kohalt pensionile, nõustus seda orkestrit juhatama Arvo Volmer.

* * *

Edukalt tegutseb Liepaja Sümfooniaorkester pärast seda, kui tema peadirigendiks sai Imants Resnis. Kodulinlastele on mängitud mitu kontserditsükli, esinetud koos draamateatriga. Külalisetendusi on antud mitte ainult Riias, vaid ka Hispaanias.

* * *

Humanitaarabina saabus Rootsi Lätti 5 vana orelit. Need planeeritakse selle aasta jooksul paigaldada mitmes kirikus.

* * *

Väga edukas oli naiskoori „Dzintars“ (dirigent Ausma Derkleviena) kontsertreis mööda Saksamaa linnu koos järjekordest võiduga konkursil. Välismaal esinesid ka „Latviija“ koor, raadiokoor „Ave Sol“, mõned noorte kammerkoorid (Versija, „Sacrum“ jt.), mitmed solistid. Oli stažeerimisvõimalusi. Kui me õigusega räägime, et riik ei eralda vahendeid kultuuri edendamiseks, on põhjust hea sõnaga meenutada sponsoreid (firmasid, organisatsioone jt.), tänu kellele paljud muusikalised projektid siiski on realiseerunud.

Wagneri fenomen (Algus 1.lk-l)

säilida. Wagneri selline meeltpärsiv energia mõõdab ta vaimset ning hingelist sitkust. Provintsliku, ent terase vaimuga peres¹põdura lapse-na teadis ta varakult, mida peab tegema. Pidades ennast küll sümfoonilise Beethoveni õigusjärglasena, eristus Wagner viimasest sellega, et pidi looma ennem ooperid kui „absoluutset“ instrumentaalmuusikat, kuni ooperid said vestma lugu temast enesest ja järelikult ka inimkonnast, keda ta esindas. Nois ooperis pidanuks olema vaid vähe (Wagneri arvates üldse mitte) mõjutusi Glucki ning Mozarti kujudelt, sest nad pidanuksid jutustama Uuest Inimesest (Wagnerist endast), kes võinuks ainsana luua uue maailma, millest oluiks pagendatud ajastu usu, ühiskonna ning riigi ahelad.²

(Järgneb)

Kommentaariid

1. Wagneri sünnilinn Leipzig oli vähemalt tema sünniaastal (1813) rahvusvahelise tähelepanu keskmes: perekonna „terast“ vaimu esindas eelkõige teatritegelasest võõrasisa Ludwig Geyer, kelle mõju sai määravaks nii naisle kui arvukaile kasulapsile.
2. Rääkides Wagneri jumalanäolisusest, Wagnerist kui Uuest Inimesest ning uue maailma loojast, tuleks võrrelda kõigi rahvaste müüte Jumal-Lunastaja sünnist. Nimelt on see sünd alati selgusetu, mõne vägeva taevase sigitatuna on uus jumal maa peal kaheldava päritoluga (abielurikkumise vili või vallaslaps). Wagneri suhtes sosistati, et tema tegelik

isa ongi Geyer; klatšile aitas kaasa väikese (hiljem noore ja suure) Richardi ebatavaline kirk teatri vastu, mis vaevalt pärines politseimeistrist ametlikult isalt.

Saateks

Wilfrid Mellersi „Wagneri fenomen“ jõuab nüüd ka eesti lugejani. Töö on iseenesest suurepärase, eriti seepärast, et Wagneri ulatuslikku kirjavahetust, kasvõi katkendlikult, emakeeles lugeda pole meil ilmselt niipea lootust. Mellersi mõtisklus annab kirjadest vähemalt aimu, kuigi läbi ühe lugeja mõtete.

Mellersi arusaama puuduseks on, et ta tunnustab Wagneri suurust ainult jõu, mitte vaimuna, peab nähtavaks väärtuseks hulka (kirjade tohtu maht, Wagneri üleloomulik energia oma tahte läbisurumisel), mitte taset. Algul oli „sõna“ on tähtis maksim; nähes Wagneris ja tema ooperlikes alter egodes faustlikke kangelasi (kes oluiks sellisel juhul Mefisto?), räägib autor vastu iseenda määratlusele, mille järgi Wagner, innustunud Goethe (vaimsest) jõust, kirjutas ise avamängu „Faust“; jätab täpsemalt selgitamata ka esmatahtsa fakti, et Wagner kirjutas ise pea kõigi oma ooperite libreto ja tema muusikadraamades on tekstil erilisel suur osa.

Igas kunstnikus on sooroll mõnevõrra nihkunud. Ka Mellers laseb aimata Wagneri naiselikke jooni — ning pühendab enim tähelepanu siiski Wagneri (armu)vahekordele naistega.

Vastukaaliks ennastülistavale ja vägevaid kummardavale Wagnerile toob Mellers oma artiklisse teise keskse kujuna Beethoveni, kes finaalis ülekaalukalt võidab. Autoril on õigus vaadelda kumbagi suurmeest väljaspool oma aega. Tegelikuses pole võimalik võrrelda Napoleon I kangelasaega Napoleon III plutokraatliku tühisusega. Beet-

hoven elas sobivas ajas ning kuulus kõigi vastuolude kiuste sellega ühte. Wagner seisis oma ajast väljaspool; tema elu oli lakkamatu võitlus nii muusikaliste kui eluliste töökspidamiste eest. Beethoveni aja Euroopa tõusis, Wagneri aja oma langes. On ainult imetletav, et keegi vabatahtlikult valis ajastu süüme tänamatu osa.

Originaalis on Wagneri kirjad (nagu ta kirjutised üldse) keerulise ülesehitusega, tulvil kõrgeid väljendeid ja tunde rõhke; sõnavaragi on iseloomulikult kõrgstiilne. Mellers on oma artikli kirjutanud nende otsese mõju all, asendades inglise süntaksi täpse selguse saksa omale tunnusliku kiillauseist kubiseva perioodilisusega.* Seda huvitavat keelelist eksperimenti on tõlkes püütud säilitada; loodetavasti nõustub lugeja ülipikast lausest mõtte otsimise põneva mänguga.

Loone Kaust, tõlkija ja kommenteerija

P.S. Wagneri kirjavahetusest on eesti lugejale hästi kättesaadav köide **Richard Wagner. Briefe 1830—1883** (Herausgegeben von Werner Otto. Berlin, 1986); soovitada võib ka ka M. Egeri kirjutist **Der Briefwechsel Richard und Cosima Wagner Bayreuthi 1979.** aasta programmivihus; H. Kestingi toimetatud **Richard Wagner. — Briefe (München/Zürich, 1983); G. Schweizeri Richard Wagner und seine Getreuen (Frankfurt a. M., 1940)** ja O. Strobeli viieköitelist **König Ludwig II und Richard Wagner. Briefwechsel (Karlsruhe, 1936—1939).**

* Nagu ML I poolaasta ilmunud Mellersi essee „Baironlik legend Berlioz ja Tšaikovski muusikas“ lugeja on kahtlemata tähele pannud, on Mellersi oma stiil selline ka mitte Wagnerist ega üldse saksa autoritest kirjutades. (Toim.)

KINGITUSED MUUSIKARAAMATUKOGULE

Augusti lõpupäevil külastas Rahvusraamatukogu dr. Aarand Roos, kaasas kingitus Helen Tobias-Duesbergilt. Eesti muusika suurkuju Rudolf Tobiasi noorim tütar saatis Rahvusraamatukogule hoidmiseks ja eesti muusikuile kasutamiseks oma 26 heliteose käsikirjade koopiad. Nende hulgas on kooriteoseid (eesti vaimulike rahvaviiside seaded, Reekviem, teosed segakoorile ja instrumentaalkoosseisule Li Tai Po tekstidele „Lament of the Frontier Guard“ ja „Exile's Letter“ jm.), kammermuusikat (sonaadid, triod, Kaljo Raidile pühendatud keelpillikvartett jm.), klaveriteoseid (parafraasid eesti rahvaviisidele jm.). Käsikirjadele lisandub 1990. a. sissemängitud kassett pr. Tobias-Duesbergi kammermuusikaga, pianistina on kaastegev helilooja tütar Maaja Duesberg-Roos.

Suursaadik Jaak Jõerüüdi ja EV Välisministeeriumi abiga jõudis 31. augustil Rahvusraamatukogusse kingitus Soomest Helsingi Ülikooli meeskoorilt **Ylioppilaskunnan Laulajat.**

26.04.1993. a. koosolekul otsustas koori juhatus kinkida Eesti Rahvusraamatukogule kõik seni säilinud YL-i avaldatud raamatud ja helilindid. Raamatutest vanim on 1908. a. välja antud, koori 25. aastapäevale pühendatud album ja hiliseim 110. aastapäeva juubeliväljaanne. Helindeid on aastate jooksul ilmunud mitukümmend, kingituse hulka kuulub 14 LP-d, 14 CD-d ja 1 kassett, kuhu on salvestatud soome koorimuusika paremik. Kinkekirjas rõhutatakse, et YL hindab häid suhteid, mis on traditsiooniliselt valitsenud eesti sõpruskooridega. Kingitusega tahetakse pakkuda muusika ja koorielu poolest tuntud eesti rahvale võimalust tutvuda soome vanima meeskoori ja samas kogu soomekeelse koorimuusika ajaloo ja tänapäevaga loetaval ja kuulataval kujul.

Ülle Reimets, Kunstide osakonna juhtiv spetsialist

VÄLISMAALT

Esimene naine Euroopa suure ooperiteatri direktoriks

23. septembril nimetati Genfi Suure Teatri direktoriks 1995. aastast endine prantsuse lauljanna, 52-aastane **Renee Auphan**. Esimese naiserahvana asub ta juhtima Euroopa suurt teatri- ja balletikompaniid. Ta vahetab sellel kohal välja Hugues Galli, kelle teeneks loetakse Genfi Ooperi maailma juhtivate muusikateatrite hulka viimist. Gall siirdub Pariisi, et võtta seal üle 3 ooperimaja, nende hulgas raskustesse sattunud Bastille' oma juhtimine.

Sveitsi hambaarstiga abielus olev, Marselles's ja Monte Carlos oma karjääri alustanud Renee Auphan oli Pariisi Ooperi lauljanna aastail 1969—1982. 1983. aastal asus ta juhtima Sveitsis Lausanne'i muusikafestivali fondi. Lühikese ajaga rajas ta seal populaarse ooperi- ja balletiteatri. Pole veel selge, kes seda nüüd hakkab juhtima.

Andes pärast Genfi Suure Teatri direktoriks nimetamist pressikonverentsi, ütles R. Auphan, et ta taotleb teatri kava mitmekesisust ja balletitrupi finantsraskustest väljaviimist.

Reuter — ETA

Peatoimetaja: Mart Vainu

Sisutoimetaja: Aime Kons
Lõuna-Eesti korrespondent:
Marina Tamme
Masinakiri: Piret Jutta
„Kiir“, tell. 1008.

1250

Väljaandjad: AS „BALBI“ ning EV Kultuuri- ja Haridusministeerium
Tallinn 34(EE0034) pk. 996.
Teisipäeval ja neljapäeval
14.30—16.00 tel. 52 51 24